

COVID-19 VÀ CHỨNG SA SÚT TRÍ TUỆ: CÁC NHÀ KHOA HỌC CÓ LO NGẠI?

Hầu hết các trường hợp nhiễm COVID-19 có các triệu chứng nhẹ đến trung bình trong vài ngày, có những trường hợp khác lại cảm thấy bị ảnh hưởng trong nhiều tháng. Một số tác

động này là về thần kinh, điều này khiến các nhà khoa học đặt câu hỏi liệu COVID-19 có thể làm tăng nguy cơ sa sút trí tuệ hay không.

COVID có làm tăng nguy cơ sa sút trí tuệ không? Đây là những gì các chuyên gia nghĩ.

Ảnh minh họa: WeiLeng Tay/Bloomberg/Getty Images

Kể từ khi bắt đầu đại dịch COVID-19, hơn 425 triệu ca nhiễm SARS-CoV-2 đã được xác nhận trên toàn thế giới. Trên toàn cầu, gần 6 triệu người đã chết có liên quan đến Covid-19.

Đối với hầu hết các trường hợp khi nhiễm SARS-CoV-2 dẫn đến COVID-19, các triệu chứng ở mức độ nhẹ đến trung bình. Nhưng đối với một số người, các triệu chứng của bệnh kéo dài.

Theo các tài liệu tin cậy, các chuyên gia đã mô tả triệu chứng nhiễm COVID kéo dài là "không hồi phục trong vài tuần hoặc vài tháng sau khi bắt đầu xuất hiện các triệu chứng liên quan đến COVID-19, cho

dù bạn đã xét nghiệm hay chưa xét nghiệm".

Các triệu chứng của nhiễm COVID kéo dài là khác nhau, nhưng các triệu chứng thường gặp như mệt mỏi, khó thở, ho và đau khớp là phổ biến.

Các nhà khoa học thấy rằng "Nhiều loại vi rút đường hô hấp có thể lây nhiễm sang các tế bào của hệ thần kinh ngoại vi và trung ương, gây ra các đợt viêm, trực tiếp và gián tiếp, gây ra các biểu hiện thần kinh khác nhau".

Dường như COVID-19 cũng không phải là ngoại lệ, đã có nhiều báo cáo nêu ra các triệu chứng thần kinh sau khi nhiễm

SARS-CoV-2. Các triệu chứng này có thể bao gồm: Dấu hiệu sưng mù não, giảm khả năng suy nghĩ minh mẫn, hồi hộp, khó nhớ và sự tập trung, khó ngủ, thay đổi tâm trạng.

Các chuyên gia hiện đang điều tra xem liệu COVID-19 có thể ảnh hưởng như thế nào đến chức năng nhận thức của thần kinh và liệu nó có thể làm tăng nguy cơ sa sút trí nhớ hay không.

COVID-19 và hệ thần kinh

SARS-CoV-2 thường xâm nhập vào cơ thể qua các giọt nhỏ đi qua đường mũi hoặc miệng. Từ đó, vi rút di chuyển đến cổ họng. Sau đó, nó có thể di chuyển đến phổi và các cơ quan khác. Theo các nghiên cứu khác nhau, SARS-CoV-2 có thể xâm nhập vào hệ thần kinh.

Hàng rào bảo vệ máu não ngăn hầu hết các loại vi rút xâm nhập vào não. Vì vậy, một số nghiên cứu đã điều tra các tác động của COVID-19 tới hệ thần kinh có bắt nguồn từ sự xâm nhập của virus vào hệ thần kinh trung ương hay từ triệu chứng toàn thân của nhiễm trùng.

Một báo cáo cho biết virus có thể xâm nhập song song theo hai trường hợp trên. Trong các trường hợp nhiễm trùng nặng, thiếu oxy và bão cytokine có thể làm hỏng hàng rào bảo vệ máu não và cho phép SARS-CoV-2 xâm nhập vào não.

Một ý kiến khác cho thấy SARS-CoV-2 có thể phá vỡ hàng rào bảo vệ máu não hoặc lây nhiễm các tế bào thần kinh ngoại vi, sau đó xâm nhập vào hệ thần kinh trung ương.

"Một nghiên cứu dịch não tủy gần đây đưa ra ý kiến rằng: Bệnh nhân nhiễm COVID-19 có rối loạn chức năng hàng rào

bảo vệ dịch máu não - tủy, với bệnh lý xảy ra ở các tế bào nội mô lòng mạch máu trong hệ thống hàng rào bảo vệ máu - não. Mặc dù nghiên cứu này chưa chứng minh được bằng chứng về sự hiện diện của SARS-CoV-2 trong bất kỳ mẫu dịch não tủy nào, tất cả bệnh nhân trong nghiên cứu này đều nhiễm COVID-19" Giáo sư Harris Gelbard, Trung tâm Y tế Đại học Rochester cho biết.

Ngày càng có nhiều bằng chứng cho thấy COVID-19 có thể gây tổn thương thần kinh. Một báo cáo năm 2020 đã cho biết "COVID-19 được dự đoán là sẽ gây hại cho hệ thần kinh trong thời gian dài".

Minh chứng khác cho thấy "bệnh thần kinh do virus đường hô hấp kèm chấn thương đồng thời do các đợt viêm diễn ra cùng lúc sẽ dẫn đến các bệnh lý thần kinh khác nhau, chẳng hạn như hội chứng Guillain-Barré, bệnh não, viêm não, đột quỵ do thiếu máu cục bộ, xuất huyết não và co giật".

Thụ thể ACE2

Một số nghiên cứu đã gợi ý rằng SARS-CoV-2 có thể xâm nhập hệ thần kinh giống như cách nó xâm nhập vào các tế bào khác thông qua các thụ thể men chuyển hoá angiotensin 2 (ACE2).

Tuy nhiên, chỉ một số tế bào nhất định trong hệ thần kinh mới có các thụ thể này. Trong số đó có các tế bào thần kinh kích thích, tế bào ức chế và các loại tế bào khác như tế bào hình sao, tế bào hình hạt và tế bào nội mô.

Có báo cáo đã chỉ ra rằng các thụ thể ACE2 xuất hiện trong các mạch máu nhỏ trong não, đây có thể là một con đường

tiềm năng cho SARS-CoV-2 xâm nhập vào não.

Cho đến nay các bằng chứng về cách thức SARS-CoV-2 có thể xâm nhập vào hệ thần kinh trung ương vẫn chưa được kết luận: “Các bằng chứng bệnh lý về sự lây nhiễm trực tiếp của các loại tế bào thần kinh, đặc biệt ở tế bào thần kinh. Cho dù các nghiên cứu khảo sát về biểu hiện của tế bào thần kinh ở thụ thể ACE2, bệnh lý thần kinh tương ứng ở các trường hợp người tử vong do Covid là rất ít. ”Giáo sư Gelbard cho biết.

Cho dù virus có xâm nhập vào hệ thần kinh trung ương hay không thì rõ ràng nhiễm SARS-CoV-2 có thể dẫn đến rối loạn chức năng nhận thức, có thể kéo dài nhiều tháng hoặc thậm chí nhiều năm sau giai đoạn cấp tính của COVID-19.

Viêm

Nhiều người nhiễm COVID-19 nhập viện có biến chứng viêm có thể ảnh hưởng đến hệ thần kinh. Một nghiên cứu đã báo cáo rằng những bệnh nhân sau khi nhiễm SARS-CoV-2 bị mê sảng, giảm ý thức, đột quỵ. Mức độ viêm tương quan với mức độ nghiêm trọng của các triệu chứng COVID-19 có sự gia tăng các cytokine tiền viêm. Các chuyên gia giải thích rằng: “Nhiễm SARS-CoV-2/COVID-19 ảnh hưởng đến những bệnh nhân cao tuổi mắc các bệnh tiềm ẩn về mạch máu hay thần kinh, cho dù đó là bệnh mạch máu não hay biểu hiện cận lâm sàng của bệnh Alzheimer, bệnh Parkinson hoặc bệnh thoái hóa thần kinh khác. Virus tạo ra tiền viêm trong hệ thống thần kinh trung ương và làm suy giảm nhận thức, biểu hiện như mê sảng cấp tính hoặc mê sảng trên người có chứng mất trí”.

Chứng mất trí nhớ và COVID-19

Nghiên cứu chỉ ra rằng những người bị sa sút trí tuệ thì tăng tỷ lệ mắc bệnh và tử vong do COVID-19. Nhiều người có bệnh nền kèm theo có liên quan đến kết quả điều trị COVID-19 kém, chẳng hạn như bệnh tim mạch, tiểu đường, tăng huyết áp và béo phì.

Đối với những người bị sa sút trí tuệ, SARS-CoV-2 có thể dễ dàng xâm nhập vào não hơn khi hàng rào bảo vệ máu não bị tổn thương. Điều này có thể giải thích các triệu chứng nghiêm trọng ở nhóm người bệnh này sau nhiễm COVID-19.

Một nghiên cứu cho biết: “Có những bằng chứng về mối quan hệ hai chiều giữa nhiễm vi-rút và chứng sa sút trí tuệ: Những người bị sa sút trí tuệ có nguy cơ bị nhiễm trùng cao hơn, trong khi phản ứng miễn dịch kém với nhiễm trùng khiến người bệnh có nguy cơ mắc chứng sa sút trí tuệ cao hơn”.

Một nguy cơ khác đặc biệt nghiêm trọng của COVID-19 là huyết khối, một nguyên nhân gây đột quỵ. Theo một nghiên cứu lớn, đột quỵ có thể tăng gấp đôi nguy cơ phát triển chứng sa sút trí tuệ.

Giảm thiểu rủi ro

Những người bị COVID-19 nặng có nhiều khả năng có các triệu chứng của bệnh thần kinh, cả trong giai đoạn cấp tính và sau đó. Bị COVID-19 nặng thường phổ biến ở những người lớn tuổi hoặc có bệnh lý đi kèm, chẳng hạn như thừa cân hoặc béo phì, tiểu đường, bệnh phổi mãn tính và ung thư.

Các nghiên cứu cho thấy rằng cách tốt nhất để tránh các tác động của COVID-19

tới thần kinh là rèn luyện sức khỏe của não và cơ thể theo những cách sau:

- tập thể dục thường xuyên
- thực hiện các hoạt động kích thích nhận thức
- bảo đảm giấc ngủ từ 7 đến 8 giờ mỗi đêm
- chế độ ăn uống cân bằng có đầy đủ các vitamin và khoáng chất cần thiết
- tương tác xã hội thường xuyên.
- một số chuyên gia lưu ý, tiêm chủng phòng lại COVID-19 là một trong những cách hiệu quả nhất để giảm thiểu nguy cơ mắc COVID nghiêm trọng và kéo dài.

Kết luận: Chưa có câu trả lời rõ ràng

Hiện vẫn chưa rõ liệu COVID-19 có thể là một yếu tố nguy cơ gây mất trí nhớ hay không.

Tiến sĩ Snyder nói rằng “Đại dịch COVID-19 đang diễn ra và mang đến cho các nhà khoa học một cơ hội không mong muốn để nghiên cứu tác động của nhiễm vi

rút lên não trong thời gian ngắn hạn và dài hạn”.

“Những đóng góp tiềm năng của virus đối với bệnh Alzheimer và chứng sa sút trí tuệ đã được tranh luận từ lâu trong cộng đồng nghiên cứu. Tuy nhiên, cho đến nay vẫn chưa có nghiên cứu nào cho thấy chắc chắn rằng một loại virus có thể gây ra bệnh Alzheimer. Bởi vì COVID-19 vẫn còn tương đối mới, chúng tôi sẽ không biết liệu nhiễm trùng có ảnh hưởng đến nguy cơ sa sút trí tuệ trong một thời gian hay không”.

“Nếu bạn đã mắc phải COVID-19, điều đó không có nghĩa là bạn sẽ bị sa sút trí tuệ. Chúng tôi vẫn đang cố gắng tìm hiểu mối quan hệ này”.

Tiến sĩ Heather Snyder cho biết: Trong khi các nhà nghiên cứu vẫn chưa đưa ra bằng chứng kết luận, có lẽ các tác động thần kinh và tâm thần của COVID-19 có thể sẽ tồn tại đến chúng ta trong nhiều năm tới.

Xuân Việt

Theo medicalnewstoday.com